

DANUTA KOŁODZIEJCZYK

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - PIB w Warszawie

BUDŻET PARTYCYPACYJNY JAKO INNOWACYJNY INSTRUMENT WSPÓŁZARZĄDZANIA LOKALNĄ SFERĄ PUBLICZNĄ

Abstract: Participatory Budgeting as an Innovative Instrument of Co-governance of Local Public Sphere. One of the form of support of citizen participation in decisions on public funds allocation is the creation a participatory budgeting by local governments. Participatory budgeting is a relatively new concept in the public finances management. This process is considered as a very effective instrument enabling the involvement of citizens in the local community problems. The objective of presented study is to identify a local dimension of people activity in the co-management of public sphere with the use of village fund, which is one of the form of participatory budgeting. The analysis of this phenomenon was based on statistical material from the Local Data Bank of the Central Statistical Office.

The interest in participatory budgeting has increased over the years. In 2015, the resolution on establishment of the village fund was made in approximately 54% of 2174 communes. Such a significant interest in this form of budgeting results from the fact that self-government authorities are the most interested in the solution of basic socio-economic local problems, as well as in combining a social activism with the local needs and opportunities.

Keywords: Governance, innovation, instrument, participatory budgeting, public sphere, village fund.

Wprowadzenie

Nowy paradygmat polityki rozwoju obszarów wiejskich zakłada dalsze zwiększenie decentralizacji terytorialnej, które sprowadza się do obowiązku delegowania uprawnień decyzyjnych i zadań do administracji publicznej niższych szczebli. Samorządy terytorialne stają się więc aktywnymi uczestnikami procesu rozwoju regionalnego i lokalnego. Ich znajomość lokalnej i regionalnej specyfiki obszarów wiejskich powinna przyczynić się do lepszego rozpoznania problemów i w konsekwencji do efektywniejszej alokacji środków niezbędnych do ich rozwiązania. Zakładając sukcesywne delegowanie kompetencji w zakresie rozwoju obszarów wiejskich do administracji publicznej niższych szczebli należy uwzględnić możliwości czynnego udziału mieszkańców w procesie decyzyjnym dotyczącym przyszłości gminy. Jedną z form zwiększania udziału mieszkańców w decydowaniu o wydatkowaniu środków

publicznych jest tworzenie *budżetu partycypacyjnego*. Na ogół jest on definiowany jako instrument, który umożliwia mieszkańcom danej jednostki brać aktywny udział w podejmowaniu decyzji o wydatkowaniu środków publicznych na poziomie lokalnym [m.in. Rachwał 2013; Poniatowicz 2014]. Jest to pojęcie względnie nowe w zarządzaniu finansami publicznymi. Wynika ono z rosnącego udziału zorganizowanych obywateli w planowaniu polityk publicznych oraz rosnącym znaczeniu aktywności społecznej w lokalnym rozwoju i oczekiwaniach obywateli, co do jakości usług publicznych. Uważa się go za bardzo skuteczny instrument zaangażowania mieszkańców w sprawy wspólnoty lokalnej. Można powiedzieć, że w budżecie partycypacyjnym chodzi o efektywne i skuteczne osiąganie korzyści dla społeczeństwa, przez tzw. *wartość publiczną* [Moore 1995; Stoker 2006].

W prezentowanym opracowaniu budżet partycypacyjny utożsamia się z innowacją w zarządzaniu sektorem publicznym, która ma wymiar społeczny. Upowszechnienie tej formy współzarządzania publicznego wymaga rozwoju kapitału społecznego. Proinnowacyjne działania społeczności generują wartość publiczną w różnych aspektach. Benington wyróżnia wartość ekologiczną, wartość polityczną, wartość ekonomiczną oraz wartość społeczną i kulturalną [Benington 2009]. Aby powstała wartość publiczna, podstawowym zadaniem jest ustalenie wspólnych celów (w procesie społecznych konsultacji) oraz dopasowanie sektora publicznego do potrzeb odbiorców, tak aby zrodziły się największe wartości publiczne.

Celem opracowania jest rozpoznanie lokalnego wymiaru aktywności ludzkiej we współzarządzaniu sferą publiczną przez budżet partycypacyjny. Opracowanie koncentruje się wokół następujących zagadnień:

- w jaki sposób budżet partycypacyjny przekłada się na racjonalny sposób współzarządzania sferą publiczną;
- jakie warunki sprzyjają innowacyjnemu współzarządzaniu budżetem jednostek samorządowych;
- rozpoznanie potencjału aktywności środowisk lokalnych zaangażowanych we współzarządzaniu sferą publiczną i jego pomiar.

Cel praktyczny badań został ukierunkowany na zwiększenie partycypacji społeczeństwa w procesie decyzyjnym, dotyczących ważnych dla mieszkańców usług społecznych, wpływających na jakość ich życia.

Wykorzystano literaturę przedmiotu na temat procesów zarządzania finansami publicznymi oraz materiał statystyczny dotyczący funduszu sołectkiego z Banku Danych Lokalnych GUS.

1. Budżet partycypacyjny jako innowacyjny instrument współzarządzania finansami lokalnymi

Bardzo ważnym instrumentem wiążącym się z decentralizacją finansów publicznych jest budżet partycypacyjny [Franek, Będzieszak 2014]. Jest to wydzielona z budżetu gminy część środków finansowych przeznaczonych na realizację

przedsięwzięć inwestycyjnych zgłaszanych przez wspólnoty lokalne, a akceptowanych przez władze lokalne. Oznacza to, że wspólnoty lokalne mogą podejmować własne działania, które służą ich samorealizacji i dobru wspólnemu. Dobrze przygotowany budżet partycypacyjny wzmacnia poczucie wspólnoty, a społeczność bardziej angażuje się w demokrację, co pozytywnie wpływa na jakość lokalnych usług.

Włączenie obywateli w tworzenie demokracji w miejscu zamieszkania przedstawiono również w preambule *Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego z roku 1985* - m.in. „prawo obywateli do uczestnictwa w kierowaniu sprawami publicznymi jest jedną z demokratycznych zasad (...); prawo to może być realizowane w sposób najbardziej bezpośredni; istnienie społeczności lokalnych wyposażonych w rzeczywiste uprawnienia stwarza warunki do zarządzania skutecznego i pozostającego zarazem w bezpośredniej bliskości obywatela” (Dz.U. nr 124, poz.607).

Na budżet partycypacyjny należy spojrzeć jako na dość istotną zmianę (innowację) w funkcjonowaniu administracji publicznej. Polega on na udziale obywateli w zarządzaniu finansami lokalnymi, tym samym zwiększa ich podmiotowość. Jest również ważnym czynnikiem zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej. Sposób, w jaki ten instrument będzie działał zależy od władz i mieszkańców.

Idea budżetu partycypacyjnego koncentruje się przede wszystkim na szerszej współpracy oraz lepszej komunikacji decydentów samorządowych z użytkownikami lokalnych usług publicznych. Tym samym nawiązuje on do postulatów koncepcji współzarządzania wielopoziomowego *network governance* w wymiarze lokalnym, gdzie odpowiedzialność za realizację niektórych zadań (szczególnie usług publicznych) przekazywana jest na niższy poziom [Ansell 2000, s. 311-313]. Wskazuje to na wzrost interakcji (relacji) między podmiotami na różnych szczeblach władzy realizującymi zadania publiczne. Niektórzy autorzy m.in. Jessop [2007, s. 5-11], Hausner [2008, s. 401] pojęcie *governance (współzarządzanie)* traktują jako mechanizm koordynacji, realizowanych zadań publicznych na wielu poziomach administracyjnych. Przez zintegrowane podejście instytucjonalne można uniknąć dublowania działań, a także luk we wsparciu pewnych sfer działalności istotnych w rozwoju obszarów wiejskich.

Ze względu na to, że budżet partycypacyjny bazuje na założeniach współzarządzania publicznego, takich jak: efektywność, przejrzystość, zaufanie i racjonalność wydatków publicznych, obserwuje się wyraźny wzrost zainteresowania tą formą zarządzania finansami lokalnymi. Władze lokalne traktują budżet partycypacyjny jako instrument zwiększenia przejrzystości funkcjonowania finansów lokalnych, obniżenia kosztów transakcyjnych, dobrego rządzenia, integracji społeczności lokalnej, silniejszej identyfikacji mieszkańców z terenem zamieszkania, a tym samym zwiększeniu poziomu konkurencyjności obszarów wiejskich. Zwiększone zainteresowanie budżetowaniem partycypacyjnym wynika również z tego, że samorządy lokalne są z pewnością najbardziej zainteresowane rozwiązywaniem podstawowych problemów społeczno-gospodarczych danej jednostki terytorialnej i powiązaniem aktywności społeczeństwa z lokalnymi potrzebami i możliwościami.

2. Wdrażanie idei budżetowania partycypacyjnego (funduszu sołeckiego) na obszarach wiejskich w Polsce

W Polsce budżetowanie partycypacyjne jest relatywnie nowym instrumentem w systemie finansów lokalnych i nie jest jednoznacznie uregulowane w ustawodawstwie. Zachętę do partycypacji obywateli w realizacji zadań publicznych daje art. 5 *Ustawy z 8 marca 1990 o samorządzie gminnym*¹, która daje gminom możliwość konsultacji z mieszkańcami ważnych spraw dotyczących rozwoju gminy. Na ogół budżet partycypacyjny wprowadzany jest uchwałą rad gmin, niekiedy także zarządzeniami władz wykonawczych. Planowany jest na lata, aby mógł zyskać społeczne poparcie. Jest tworzony w zależności od celów, potrzeb i możliwości gminy, dlatego musi wpisywać się w tworzenie i uchwalanie budżetu gminy. Utworzenie budżetu partycypacyjnego w samorządach wiąże się z przekazaniem mieszkańcom od 0,5% do 1% budżetu gminy. Każda jednostka samorządowa może wprowadzić własne reguły tworzenia budżetu partycypacyjnego. Wprowadzenie tego budżetu zależy w dużym stopniu od mentalności urzędników oraz poziomu rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i obowiązujących standardów etycznych obywateli.

Obecnie budżet partycypacyjny wprowadzony jest w ponad 70 gminach i miastach, głównie dotyczy to większych miast. Po raz pierwszy został wprowadzony w Sopocie. Niewielka liczba gmin miejsko-wiejskich i gmin wiejskich realizujących budżet partycypacyjny może wynikać z tego, że na swoim terenie realizują *fundusz sołecki* - jako pewną formę tego budżetu². Od 2009 r. istnieje prawna możliwość wprowadzenia tego funduszu³, choć wcześniej istniały mechanizmy umożliwiające mieszkańcom sołectw współdecydowanie o niewielkich środkach finansowych. Nowelizacja *Ustawy o funduszu sołeckim z 2014 r.* uregulowała procedurę wyodrębniania i sposobu realizacji tego funduszu. W myśl uregulowań prawnych rada gminy corocznie podejmuje uchwałę o wyodrębnieniu lub niewyodrębnieniu funduszu sołeckiego. Wyodrębniona kwota jest obliczona według wzoru zawartego w *Ustawie*, a jej wysokość zależy od liczby mieszkańców w sołectwie oraz dochodu gminy. Na ogół środki z funduszu sołeckiego wahają się od 5 do 25 tys. zł na sołectwo⁴. Rada może również przeznaczyć większą sumę pieniędzy, powyżej ustawowych limitów.

W tej formie fundusz sołecki jest nowym instrumentem realizacji inicjatyw obywatelskich, który wpływa na finansowanie przedsięwzięć w danym sołectwie. Są to pieniądze wyodrębnione w budżecie gminy, które nadal są częścią budżetu gminy i za jego wykonanie odpowiadają władze gminy. Gmina otrzymuje z budżetu państwa zwrot części wydatków poniesionych w ramach funduszu od 20 do 40%, nie

¹ *Ustawa o samorządzie gminnym* z 8 marca 1990 r. Dz.U. 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm, art. 5a.

² W dalszej części opracowania ta forma budżetu partycypacyjnego (fundusz sołecki) będzie poddany szczegółowej analizie.

³ *Ustawa z 20 lutego 2009 r. o funduszu sołeckim* (Dz.U. z 2009 r. Nr 52, poz. 420 z późn. zm.) oraz *Ustawa w marcu z 21 lutego 2014* (Dz.U. z 2014 r., poz.301).

⁴ [www.funduszesoleckie.pl].

otrzymuje zwrotu od dodatkowych środków nie przewidzianych w *Ustawie*. O przeznaczeniu funduszu sołectkiego decydują bezpośrednio mieszkańcy sołectw na zebraniach wiejskich i określają najważniejsze potrzeby do realizacji. Poparcie idei funduszu sołectkiego przez władze lokalne jest wyrazem zaangażowania władz w sprawy lokalnych społeczności.

3. Fundusz sołectki na obszarach wiejskich według województw w 2015 r.

Przeprowadzona analiza funduszu sołectkiego dotyczyła gmin miejsko-wiejskich i wiejskich – przyjętych w opracowaniu jako obszary wiejskie. W 2015 r. spośród 2174 gmin posiadających sołectwo, uchwałę o utworzeniu funduszu sołectkiego i wydatkowaniu z niego środków podjęto w 64,2% gmin⁵. Dostępne dane mówią o dużych różnicach między województwami w kreowaniu funduszu sołectkiego w gminach. Najwięcej gmin wiejskich uchwaliło fundusz sołectki w woj. opolskim (75,0%) i podkarpackim (74,8%), w przypadku gmin miejsko-wiejskich w woj. warmińsko-mazurskim (90,9%) i łódzkim (88,0%). Najmniej z kolei gmin wiejskich z funduszem sołectkim było w woj. podlaskim (39,2%) i woj. zachodniopomorskim, a gmin miejsko-wiejskich w podlaskim (57,7%) i śląskim (50,1%).

Tabela 1

Fundusz sołectki w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich wg województw w 2015 r.

Województwa	Gminy	% gmin z budżetem	zł/mieszkańca
dolnośląskie	wiejskie	73,1	35,9
	miejsko-wiejskie	85,5	18,7
kujawsko-pomorskie	wiejskie	63,0	40,1
	miejsko-wiejskie	85,7	24,7
lubelskie	wiejskie	64,9	38,9
	miejsko-wiejskie	77,3	23,5
lubuskie	wiejskie	58,5	40,3
	miejsko-wiejskie	78,8	16,2
łódzkie	wiejskie	44,8	41,2
	miejsko-wiejskie	88,0	22,0
małopolskie	wiejskie	55,7	20,4
	miejsko-wiejskie	63,0	14,6
mazowieckie	wiejskie	57,2	46,5
	miejsko-wiejskie	80,0	20,3
opolskie	wiejskie	75,0	34,4
	miejsko-wiejskie	84,4	17,4
podkarpackie	wiejskie	74,8	24,9
	miejsko-wiejskie	84,8	16,6
podlaskie	wiejskie	39,2	53,4
	miejsko-wiejskie	57,7	26,3

⁵ Bank Danych Lokalnych, GUS.

pomorskie	wiejskie	56,8	38,8
	miejsko-wiejskie	82,4	22,1
śląskie	wiejskie	62,5	24,2
	miejsko-wiejskie	59,1	15,0
świętokrzyskie	wiejskie	49,3	38,7
	miejsko-wiejskie	69,2	22,1
warmińsko-mazurskie	wiejskie	58,2	41,0
	miejsko-wiejskie	90,9	23,8
wielkopolskie	wiejskie	68,4	37,5
	miejsko-wiejskie	75,6	22,1
zachodniopomorskie	wiejskie	49,0	38,7
	miejsko-wiejskie	69,2	20,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, obliczenia własne (tab. 1-3).

To niskie zainteresowanie gmin funduszem sołeckim oddaje specyfikę obywatelskiej aktywności na obszarach wiejskich. Przykładowo w 2015 r. liczba organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców w gminach wiejskich w woj. śląskim wynosiła 23,2, przy średniej dla tego rodzaju gmin w kraju 28,8, a w gminach miejsko-wiejskich 24,4, analogiczna dla średniej w kraju 28,7.

Analiza zależności odsetka gmin z uchwalonym funduszem sołeckim z innymi wskaźnikami mogącymi wpływać na wartość tego wskaźnika wskazuje na współzależność ze wskaźnikiem wykształcenia radnych, wiekiem radnych, sytuacją finansową gminy oraz sytuacją demograficzną w gminie (tab. 2 i tab. 3).

Tabela 2

Odsetek gmin z uchwalonym i nieuchwalonym funduszem sołeckim a wybrane wskaźniki dotyczące radnych w gminie w 2015 r.

Gminy	Wykształcenie			Wiek			
	wyższe	średnie	pozostałe	Do 29	30-49	49-60	ponad 60
Bez funduszu	27,3	41,1	31,7	3,5	42,2	36,5	17,8
wiejskie	23,7	41,3	35,0	3,7	43,1	36,1	17,2
< 2,5	16,5	40,6	42,9	3,3	52,0	33,0	11,7
2,5 – 5	20,0	40,9	39,0	4,2	46,1	35,4	14,3
5 – 10	24,7	41,2	34,1	3,4	41,7	36,7	18,2
10 – 15	29,8	43,3	26,9	2,9	38,1	37,6	21,4
> 15	35,9	40,8	23,2	3,5	35,8	35,7	25,0
miejsko-wiejskie	40,0	40,4	19,6	2,8	39,0	37,9	20,3
< 5	31,1	43,1	25,8	6,2	44,0	32,4	17,3
5 – 7,5	34,3	39,6	26,1	2,9	41,5	37,7	17,9
7,5 - 15	37,5	42,4	20,1	2,7	40,7	37,5	19,1
15 – 30	46,9	39,0	14,0	1,7	33,2	40,6	24,5
> 30	56,8	33,1	10,2	2,8	36,6	36,6	24,0
Z funduszem	31,2	42,2	26,6	3,6	42,1	35,6	18,7
wiejskie	26,4	43,2	30,4	3,7	43,6	35,3	17,4

< 2,5	17,6	40,7	41,7	2,9	39,3	33,7	24,1
2,5 – 5	21,3	43,4	35,3	4,3	47,0	33,9	14,9
5 – 10	27,2	42,8	30,0	3,7	43,2	35,9	17,2
10 – 15	31,9	44,8	23,2	2,8	39,9	36,2	21,1
> 15	37,7	42,5	19,8	2,5	36,0	36,1	25,4
miejsko-wiejskie	41,2	40,1	18,7	3,3	38,9	36,3	21,5
< 5	34,0	37,3	28,7	6,7	43,3	36,0	14,0
5 – 7,5	32,0	40,2	27,8	3,7	44,9	35,5	15,9
7,5 - 15	37,1	43,0	19,9	3,1	38,3	37,0	21,6
15 – 30	49,0	37,5	13,5	2,9	36,3	36,9	23,8
> 30	57,7	34,4	7,9	3,3	37,9	32,1	26,7

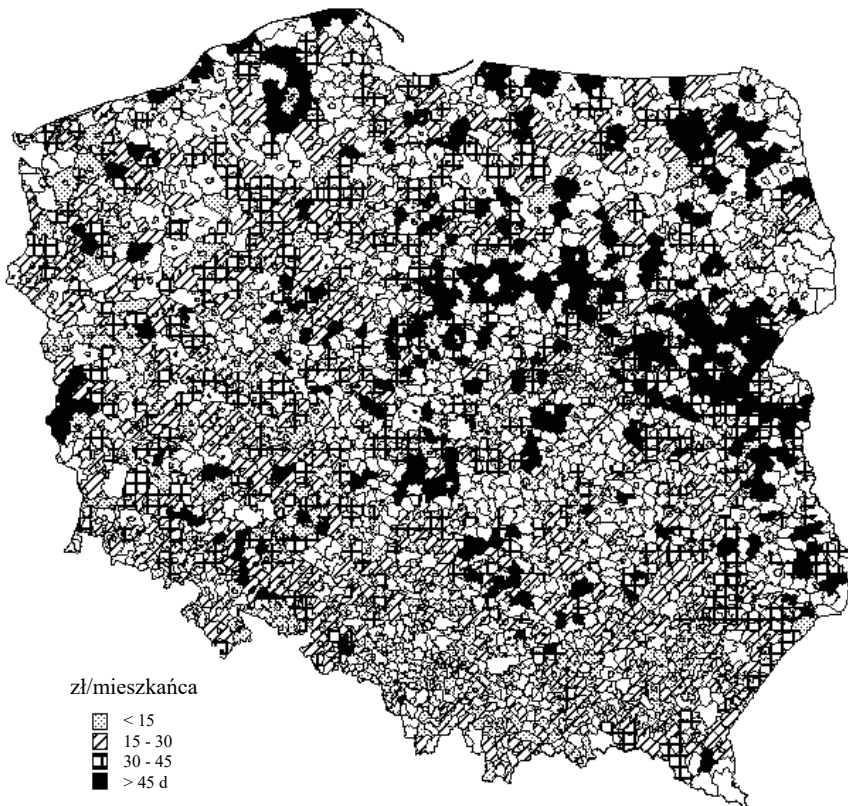
Tabela 3

Odsetek gmin z uchwalonym i nieuchwalonym funduszem sołeckim
a sytuacja społeczno-gospodarcza gmin

Gminy	Dochód własny na 1 mieszkańca	Liczba org. pozarząd. na 1 mieszkańca	Ludność w wieku			Zmiana ludności 2010-2015
			przed-prod.	produkc.	poprod.	
Bez funduszu	1439,9	28,7	19,5	62,9	17,6	101,3
wiejskie	1387,2	28,8	19,7	62,7	17,6	101,4
< 2,5	1385,2	43,8	18,0	62,2	19,8	99,3
2,5 – 5	1267,3	31,2	18,8	62,3	18,9	100,0
5 – 10	1407,2	27,9	20,0	62,8	17,1	101,6
10 – 15	1464,0	21,2	20,9	63,6	15,5	104,0
> 15	1967,0	22,6	22,2	63,7	14,1	108,1
miejsko-wiejskie	1629,6	28,2	18,7	63,5	17,8	100,8
< 5	2010,3	35,4	18,0	63,8	18,2	100,9
5 – 7,5	1616,8	31,9	18,3	63,3	18,5	100,1
7,5 - 15	1450,1	26,6	18,8	63,6	17,7	100,6
15 – 30	1749,4	26,9	19,0	63,5	17,4	101,6
> 30	1899,6	23,9	19,3	63,2	17,5	101,6
Z funduszem	1391,3	28,8	19,4	63,3	17,3	101,5
wiejskie	1340,9	28,7	19,6	63,2	17,2	101,9
< 2,5	1969,2	41,8	16,4	60,1	23,5	99,7
2,5 – 5	1323,4	32,7	19,1	62,7	18,2	100,4
5 – 10	1282,3	27,7	19,7	63,3	17,0	101,8
10 – 15	1431,7	24,3	20,3	63,8	15,8	104,4
> 15	1712,9	23,7	21,2	63,9	14,9	105,4
miejsko-wiejskie	1496,9	28,9	18,8	63,6	17,6	100,9
< 5	1436,6	37,2	17,4	63,6	19,0	101,2
5 – 7,5	1283,7	31,7	18,6	63,6	17,8	98,7
7,5 - 15	1403,1	28,3	19,0	63,7	17,3	100,7
15 – 30	1665,0	28,2	18,5	63,7	17,7	102,0
> 30	1882,4	26,2	18,8	63,3	17,9	102,3

Rozwinięcia wymaga kwestia sytuacji finansowej gmin. Okazuje się, że gminy o niższych dochodach własnych na mieszkańca i niższym udziale wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem znacznie częściej uchwalają fundusz niż gminy o korzystniejszych wskaźnikach w tym zakresie. Może to wynikać z chęci pozyskania dodatkowych środków na realizację własnych przedsięwzięć.

Rozkład przestrzenny gmin z uchwalonym funduszem sołeckim i wartością zrealizowanych środków z funduszu sołeckiego przypadającą na 1 mieszkańca w 2015 r. pokazuje zwarte obszary aktywności gmin i mieszkańców (ryc. 1). Można to tłumaczyć operatywnością sąsiedzką zarówno mieszkańców, jak i władz lokalnych.

Ryc. 1. Wydatki z funduszu sołeckiego w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich w 2015 r.

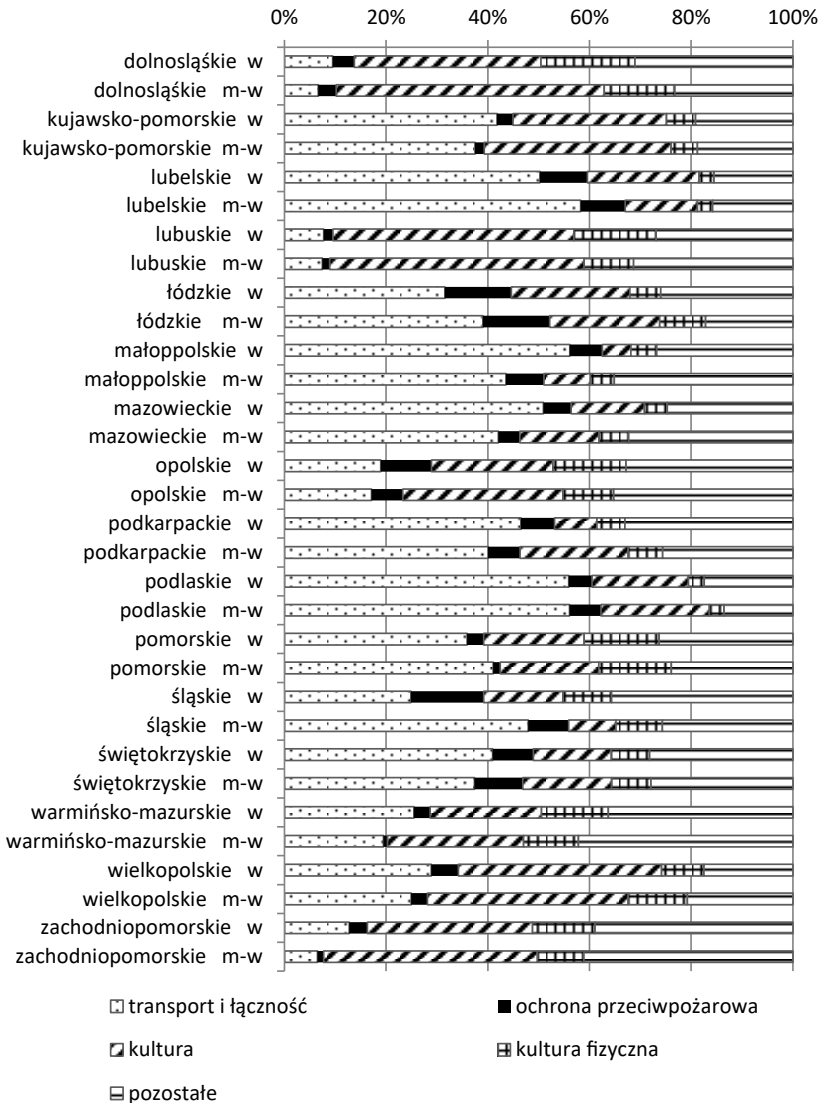
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, obliczenia własne (ryc. 1 i 2).

Zagregowany fundusz sołecki jest niewielką częścią ok. 1% wydatków gmin i dotyczy zwykle drobnych inwestycji. W 2015 r. średnie wydatki z funduszu sołeckiego na 1 mieszkańca gmin, które uchwały ten fundusz wyniosły 31,4 zł, z tym że znacznie wyższe były w gminach wiejskich - 36,8 zł niż miejsko-wiejskich 20,3 zł. Analizując rozkład przestrzenny tego wskaźnika można stwierdzić, że relatywnie

wysoki był w gminach woj. podlaskiego i mazowieckiego (szczególnie w gminach wiejskich), natomiast najmniejszy w gminach woj. małopolskiego i śląskiego.

W związku z zasadami zapisanymi w *Ustawie* wydatki z tego funduszu muszą spełniać trzy warunki:

- służyć do poprawienia warunków życia mieszkańców,
- być przeznaczone na zadania własne gminy,
- cele, na które zostaną użyte powinny być zgodne ze strategią rozwoju gminy.

Ryc. 2. Struktura wydatków z funduszu sołeckiego w gminach według województw

Jeżeli chodzi o kierunki inwestowania z funduszu sołeckiego, to gminy najczęściej wydają w przedsięwzięcia z zakresu infrastruktury technicznej (transport i łączność) oraz infrastruktury społecznej (kultura) – ryc. 2. Analizując obszary inwestowania, można stwierdzić znaczne w tym względzie różnice między poszczególnymi rodzajami gmin i poszczególnymi regionami. Udział wydatków na przedsięwzięcia gospodarcze odzwierciedla potrzeby lokalne. Potrzeby poszczególnych obywateli mogą być rozmaite, a dość często sprzeczne. Dlatego potrzebne jest rozpisanie planowanych do realizacji zadań i wskazanie wśród nich priorytetów, tak aby zaspokajały potrzeby mieszkańców. To że potrzeby lokalne odgrywają decydującą rolę w procesie inwestycyjnym gmin jest zjawiskiem pozytywnym, wynikającym zarówno z przyjętej strategii rozwoju, innowacyjnych rozwiązań przedstawianych problemów, jak i ogólnej teorii rozwoju lokalnego.

Podsumowanie

Wyniki badań pokazują duże zainteresowanie funduszem sołeckim (utożsamiany z budżetem partycypacyjnym). Jest on dobrym sposobem na aktywizację społeczności lokalnych, a także instrumentem mającym na celu włączanie społeczności lokalnej w zarządzanie budżetem gminy na jego wszystkich etapach. Wyodrębniając fundusz sołecki gmina realizuje przedsięwzięcia, które powinna w ramach zobowiązań wykonywać, a dodatkowym plusem jest częściowy zwrot pieniędzy z budżetu państwa. Fundusz jest jednym z istotnych instrumentów współzarządzania w gminach ukierunkowanych na osiąganie zaplanowanych celów. Dzięki funduszowi powinna zwiększyć się racjonalność i skuteczność wydatkowania środków budżetowych, a więc także oszczędność i efektywność działania instytucji administracji publicznej.

Ostatnie lata, szczególnie po 2014 r. (nowelizacja *Ustawy o funduszu sołeckim*) pokazują, że fundusz sołecki staje się istotnym instrumentem funkcjonowania administracji publicznej. Mając to na uwadze, a także cele, dla których został powołany należałoby uruchomić procedury popularyzacji funduszu sołeckiego wśród społeczności lokalnej, aby zachęcić mieszkańców do wykazania własnej inicjatywy i współpracy ze sobą. W ten sposób powstaje kapitał społeczny i umacnia się instytucja sołectwa. Być może ta forma partycypacji powinna być mocniej eksponowana przez samorządy.

Literatura

- Ansell Ch., 2000, *The Networked Policy: Regional Development in Western Europe*. Governance: An International Journal of Policy and Administration, t.13, nr 3, s. 303-333.
- Benington J., 2009, *Creating the Public in Order to Create Public Value*. "International Journal of Public Administration", nr 32.
- Franek S., Będzieszak M. (red.), 2014, *Zarządzanie finansami publicznymi. Planowanie wieloletnie efektywność zadań publicznych benchmarking*. Wyd. Difin, Warszawa.
- Hausner J., 2008, *Zarządzanie publiczne*. Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.

- Jessop B., 2007, *Promowanie dobrego rządu i ukrywanie jego słabości* Tłum. B. Kozina, *Zarządzanie Publiczne* nr 2, s. 5-11.
- Moore M. H., 1995, *Creating Public Value*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, London, England.
- Poniatowicz M., 2014, *Kontrowersje wokół idei budżetu partycypacyjnego jako instrumentu finansów lokalnych*. *Studia Ekonomiczne*, UE w Katowicach, cz.1. *Finanse – problemy – decyzje*, Katowice, s. 177-188.
- Rachwał M., 2013, *Budżet partycypacyjny jako nowa forma współdecydowania o finansach lokalnych*. *Przegląd Politologiczny*, nr 4, Poznań, s. 173-185.
- Stoker G., 2006, *Public Value Management: A New Narrative for Networked Governance?* “*American Review of Public Administration*”, nr 36 (1).